

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ο πραγματικός ένοχος για τις πλημμύρες

Οι πρόσφατες πλημμύρες στην Αττική, στις 24 Οκτώβρη, ήρθαν να προστεθούν στο μακρύ κατάλογο αντίστοιχων περιστατικών που έχουν καταγραφεί ιστορικά.

Οι πολιτικές δυνάμεις που υπηρετούν το αστικό πολιτικό σύστημα διακηρύττουν ξανά την ανάγκη αντιπλημμυρικής προστασίας. Το ερώτημα, όμως, που πρέπει να απαντήσουμε, αναζητώντας την ουσιαστική λύση του προβλήματος, είναι, πρώτα και κύρια, ποιες είναι οι πραγματικές αιτίες του; Οφείλεται στην κακοδιαχείριση και τις λεγόμενες «μνημονιακές πολιτικές»; Πώς εξηγείται ότι οι περισσότερες καταστροφές συμβαίνουν στις πιο φτωχές περιοχές, όπως αυτές της Δυτικής Αθήνας, λες και εκεί «βρέχει περισσότερο»;

Μεγάλος ο κίνδυνος

Στα δημοσιογραφικά αφιερώματα προβάλλονται ορισμένες πλευρές της επικινδυνότητας από τις ελλείψεις έργων αντιπλημμυρικής προστασίας. Όμως, ο κίνδυνος δεν περιορίζεται στην πιθανότητα να παρασυρθούν άνθρωποι από τα ορμητικά νερά, να εγκλωβιστούν σε υπόγειους χώρους, να τραυματιστούν από αντικείμενα, ή στις υλικές και οικονομικές ζημιές. Μεταξύ των κινδύνων από μια πλημμύρα περιλαμβάνονται:

Ο κίνδυνος ρύπανσης του περιβάλλοντος και για τη δημόσια υγεία λόγω διαρροής επικινδυνών ουσιών (π.χ. λόγω της βιομηχανικής δραστηριότητας σε μια περιοχή που θα πληγεί από τις πλημμύρες) ή μόλυνσης από βιολογικούς παράγοντες κινδύνου (π.χ. λόγω των δικτύων αποχέτευσης).

Ο κίνδυνος για τη δημόσια υγεία και ασφάλεια που μπορεί να σχετίζεται με ηλεκτροπληξίες, πυρκαγιές και εκρήξεις λόγω διαρροής εύφλεκτων ουσιών (π.χ. βιομηχανική δραστηριότητα, αποθήκευση πετρελαίου κ.λπ.), διακοπή λειτουργίας κρίσιμων εγκαταστάσεων και υποδομών (π.χ. διακοπή λειτουργίας δικτύων ύδρευσης, ηλεκτροδότησης, τηλεπικοινωνιών, νοσοκομείων κ.ά., αδυναμία εκκένωσης περιοχών που μπορεί να κινδυνεύουν από ατύχημα μεγάλης έκτασης συνεπεία της πλημμύρας), κατολισθήσεις κ.ά.

Άλλες επιπτώσεις που σχετίζονται με τον πολιτισμό και την ιστορική κληρονομιά (χαρακτηριστικό παράδειγμα ο κίνδυνος καταστροφής του Αρχείου του ΚΚΕ στην πλημμύρα του 1994).

Η **ουσιαστική πρόληψη** των κινδύνων απαιτεί έναν χωροταξικό σχεδιασμό με βάση το κριτήριο της εγγενούς ασφάλειας (δηλ. της αποφυγής των κινδύνων), όσον αφορά στη διάταξη βιομηχανιών -

κατοικιών και άλλων δραστηριοτήτων σε σχέση με τον αστικό ιστό (αποστάσεις ασφαλείας, μέτρα ασφαλείας στους εργασιακούς χώρους και άλλες υποδομές, αποφυγή ανεξέλεγκτης δόμησης κ.λπ.). Απαιτεί την ενίσχυση, όπου είναι αναγκαίο, με **αντιπλημμυρικά έργα**, τα οποία θα πρέπει να σχεδιάζονται με βάση την εκτίμηση της επικινδυνότητας, λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των πηγών κινδύνου, αλλά και την αλληλεπίδρασή τους. Τέτοιου είδους έργα μπορεί να είναι, για παράδειγμα, διάνοιξη ρεμάτων, κατεδαφίσεις, επανασχεδίαση έργων, βελτίωση και επέκταση δικτύου ομβρίων υδάτων, σταδιακή μείωση των αδιαπέραστων επιφανειών με αντικατάστασή τους με περατά υλικά, δημιουργία ανασχετικών φραγμάτων. Η πρόληψη των κινδύνων απαιτεί, επίσης, τον τακτικό **έλεγχο, καθαρισμό και συντήρηση** υποδομών και δικτύων. Απαιτεί την **οργανωτική προετοιμασία** για την αντιμετώπιση φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών που περιλαμβάνει τα αναγκαία μέσα και προσωπικό άμεσης επέμβασης, ιατρικής βοήθειας, οργανωμένης μεταφοράς πληθυσμού από την περιοχή που απειλείται, την ενημέρωση και εκπαίδευση του πληθυσμού κ.λπ.

Τα «δώρα» της καπιταλιστικής ανάπτυξης

Η σημερινή κατάσταση στην περιοχή της Αττικής αντικατοπτρίζει την έλλειψη ενός ολοκληρωμένου σχεδιασμού πρόληψης και αντιμετώπισης πλημμυρών και άλλων φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών. **Ο χωροταξικός σχεδιασμός δε βασίζεται στο κριτήριο κάλυψης των αναγκών του λαού, αλλά στην ενίσχυση της κερδοφορίας του κεφαλαίου.**

Η **οικιστική άναρχη ανάπτυξη** σε διάφορες περιοχές, νομιμοποίηση αυθαίρετης δόμησης, πυκνή δόμηση, δραστηριός περιορισμός ελεύθερων χώρων, κατασκευή οδικών και άλλων έργων, μπάζωμα ρεμάτων έχει οδηγήσει σε αυξημένο κίνδυνο πλημμυρών λόγω μείωσης της παροχρητευτικότητας των ρεμάτων και αύξηση της απορροής των υδάτων.

Μια σειρά μεγάλων έργων δεν είναι ενταγμένα σε ένα συνολικό σχεδιασμό για κάθε περιοχή και γενικότερα για κάθε λεκάνη απορροής, επηρεάζοντας την αντιπλημμυρική προστασία. Σε πολλές περιοχές που αναπτύχθηκαν

άναρχα με αυθαίρετη δόμηση, τα υφιστάμενα έργα αποχέτευσης ομβρίων και οι υφιστάμενες μελέτες είναι ανεπαρκείς, άλλα έργα δεν έχουν ακόμη ολοκληρωθεί.

Δεν δίνεται **προτεραιότητα σε βασικά έργα** για τις λαϊκές ανάγκες (π.χ. αντιπλημμυρικής και αντισεισμικής προστασίας, ελεύθεροι χώροι), τα έργα που προτάσσονται αφορούν ιεραρχήσεις για την ενίσχυση των μονοπωλιακών ομίλων. Με βάση, επίσης, το πρόσφατο Ρυθμιστικό Σχέδιο για την Αττική που προωθεί το σχεδιασμό της άρχουσας τάξης για την περιοχή, προτεραιότητα δίνεται σε έργα που αφορούν τον τουρισμό πολυτελείας, τη μεταφορά εμπορευμάτων κ.ά.

Η υποβάθμιση των υποδομών των περιοχών, όπως π.χ. της Δυτικής Αθήνας, **διαμορφώνει όρους φθηνότερης γης στις συγκεκριμένες περιοχές που διευκολύνει την υλοποίηση του αστικού σχεδιασμού**. Το πρόβλημα της επικινδυνότητας από ενδεχόμενη πλημμύρα είναι γνωστό στους αρμόδιους φορείς από σχετικές μελέτες (π.χ. μελέτη Αναπτυξιακού Συνδέσμου Δυτικής Αττικής του 2010, έκθεση ΥΠΕΚΑ για Προκαταρκτική Αξιολόγηση Κινδύνων Πλημμύρας για τα 14 υδατικά διαμερίσματα της χώρας του 2012, παλιότερες ημερίδες ΤΕΕ και σχετική βιβλιογραφία). Η συνεχιζόμενη για χρόνια προκλητική έλλειψη σχετικών έργων αντιπλημμυρικής προστασίας αποτελεί προδιαγεγραμμένο έγκλημα σε βάρος των λαϊκών στρωμάτων. Τα όποια έργα αντιπλημμυρικής προστασίας έχουν κατασκευαστεί είναι πολύ πίσω από τις πραγματικές ανάγκες για ουσιαστική προστασία.

Επίσης, ενώ η δασική βλάστηση συμβάλλει στη συγκράτηση και του νερού και στην προστασία του εδάφους από τη διάβρωση, **η δασοκτόνα πολιτική και η πολιτική εμπορευματοποίησης της γης** που αποτελούν την πραγματική αιτία καταστροφικών πυρκαγιών, έχουν επιδεινώσει το πρόβλημα στις περιοχές που έχουν πληγεί από πυρκαγιές χωρίς να έχουν πραγματοποιηθεί αναγκαία αντιπλημμυρικά έργα.

Ο προβληματικός αστικός σχεδιασμός

Οι όποιοι σχεδιασμοί έχουν γίνει από τους αρμόδιους φορείς για τους κινδύνους πλημμυρών δε λαμβάνουν υπόψη ολοκληρωμένα την **αλληλεπίδραση διαφόρων παραγόντων**. Σύμφωνα, για παράδειγμα, με σχετικό έγγραφο του Συλλόγου Γεωλόγων Ελλάδας και του Συνδέσμου Γεωλόγων Μελετητών Ελλάδος, η έκθεση σχετικά με την προκαταρκτική αξιολόγηση κινδύνων πλημμύρας στην Ελλάδα (ΥΠΕΚΑ, Δεκέμβρης 2012), ολοκληρώθηκε χωρίς γεωλογική αξιολόγηση. Επίσης, στις μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί **απουσιάζει ολοκληρωμένη εκτίμηση για την αλληλεπίδραση και άλλων παραγόντων κινδύνου** (π.χ. κίνδυνος ατυχήματος μεγάλης έκτασης στην περιοχή του Θριασίου). Η ανεξέλεγκτη συμβίωση βιομηχανίας - κατοικίας εγκυμονεί κινδύνους ατυχημάτων.

Επιπλέον, η εκτίμηση πλημμυρικού κινδύνου πρέπει να επαναλαμβάνεται κατά τα τακτά χρονικά διαστήματα για να λαμβάνει υπόψη τις αλλαγές και τις αλληλεπιδράσεις (αλλαγές στο υδρολογικό και υδραυλικό καθεστώς μιας λεκάνης, στον οικιστικό ιστό, στις δραστηριότητες και την πληθυσμιακή πυκνότητα σε κάθε περιοχή κ.ά.). Συνεπώς, **οι όποιες μελέτες έχουν πραγματοποιηθεί πρέπει να επικαιροποιηθούν**, λαμβάνοντας υπόψη αλλαγές που έχουν προκύψει, όπως επίσης και νέα επιστημονικά δεδομένα ως προς τις μεθόδους μελέτης των σχετικών ζητημάτων.

Απόρροια της πολιτικής των αναδιρθρώσεων για την ενίσχυση της καπιταλιστικής κερδοφορίας, της περικοπής πόρων στους δήμους και τις περιφέρειες και των μειώσεων προσωπικού, είναι και η ματαίωση ή καθυστέρηση μιας σειράς δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την αντιπλημμυρική προστασία. **Δεν πραγματοποιούνται οι αναγκαίες δράσεις καθαρισμού και συντήρησης των υποδομών και δικτύων** (καθαρισμός ρεμάτων, συντήρηση πρικών υδρογραφικού δικτύου, καθαρισμός φρεατίων κ.λπ.). Η λειτουργία της Τοπικής Διοίκησης με τη λογική της ανταποδοτικότητας, η οικονομική «αυτοτέλεια» των δήμων που οδηγεί στην υποβάθμιση και ιδιωτικοποίηση υπηρεσιών, είναι πλευρά της σύγχρονης λειτουργίας του αστικού κράτους για την προώθηση των συμφερόντων του κεφαλαίου.

Το πρόβλημα αυτό εκφράζεται και στις **ελλείψεις ολοκληρωμένων σχεδίων, στην ανεπάρκεια μέσων και προσωπικού για την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών και στην απουσία ενημέρωσης και εκπαίδευσης του πληθυσμού**. Είναι ενδεικτικό ότι μόλις τρεις μέρες πριν την πρόσφατη πλημμύρα, δηλ. στις 21 Οκτώβρη, εστάλη σχετικό έγγραφο από τη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας (ΓΓΠΠ) προς διάφορους εμπλεκόμενους φορείς, σχετικά με το σχεδιασμό και τις δράσεις Πολιτικής Προστασίας για την αντιμετώπιση κινδύνων από την εκδήλωση πλημμυρικών φαινομένων. Η ύπαρξη πολλών εμπλεκόμενων φορέων στο ζήτημα της αντιπλημμυρικής προστασίας (Δήμοι, Περιφέρειες, Υπηρεσίες διαφορετικών υπουργείων, ΕΥΔΑΠ κ.λπ.), αφενός δυσκολεύει τον ολοκληρωμένο σχεδιασμό και υλοποίηση των σχεδίων, αφετέρου, χρησιμοποιείται συχνά ως άλλοθι μετάθεσης ευθυνών που αποκρύπτουν την πραγματική αιτία του προβλήματος.

Η πραγματική διέξοδος

Ολες οι προαναφερόμενες ελλείψεις δεν αποτελούν νέα προβλήματα που εμφανίστηκαν πρόσφατα με το μνημόνιο και την εκδήλωση της καπιταλιστικής κρίσης. Η πολιτική ενίσχυσης της καπιταλιστικής κερδοφορίας σε βάρος των λαϊκών στρωμάτων αποτελεί διαχρονική πολιτική που εφαρμόστηκε και στην περίοδο της καπιταλιστικής ανάπτυξης και στην περίοδο της κρίσης και θα συνεχιστεί. Οι εργαζόμενοι δεν πρέπει να αποδεχθούν να διαλέγουν ποια ανάγκη τους θα θυσιάσουν στο βωμό της καπιταλιστικής κερδοφορίας.

Η έλλειψη σήμερα ενός ολοκληρωμένου πλαισίου αντιμετώπισης του κινδύνου από τις πλημμύρες δεν αποτελεί τεχνοκρατικό πρόβλημα. Οφείλεται στην άναρχη, ανισόμετρη καπιταλιστική ανάπτυξη με γνώμονα το ποσοστό κέρδους. Οποια πολιτική δύναμη και να βρίσκεται στην αστική κυβέρνηση, υπηρετεί τον πραγματικό αντίπαλο, την άρχουσα τάξη και την ΕΕ, δεν μπορεί να δώσει λύση στο πρόβλημα σε όφελος του λαού.

Οι Λαϊκές Επιτροπές, τα Συνδικάτα και άλλοι μαζικοί φορείς θα πρέπει να παλέψουν άμεσα για μέτρα ανακούφισης των πληγέντων (έκτακτη ενίσχυση, καταγραφή των ζημιών, άμεση αποζημίωση και αποκατάσταση κ.λπ.) καθώς και δρομολόγηση αντιπλημμυρικών μέτρων, διεκδικώντας να πραγματοποιηθούν τα αναγκαία έργα (καθαρισμοί δικτύων και υποδομών, αντιπλημμυρικά έργα ανάλογα με τις ανάγκες), να διασφαλιστεί η οργανωτική ετοιμότητα (υποδομές, μέσα, προσωπικό, σχέδια κ.λπ.) για αντιμετώπιση πλημμυρών και να ενημερωθεί και να εκπαιδευτεί ο πληθυσμός.

Ο αγώνας αυτός για να έχει ελπιδοφόρα προοπτική θα πρέπει να δένεται με την πάλη για έναν ριζικά διαφορετικό δρόμο ανάπτυξης, να φωτίζει το δρόμο του κεντρικού επιστημονικού σχεδιασμού της οικονομίας με κοινωνικοποίηση

των συγκεντρωμένων μέσων παραγωγής και εργατικό έλεγχο. Στο πλαίσιο του κεντρικού σχεδιασμού, **ο ενιαίος κρατικός φορέας κατασκευών** θα σχεδιάζει και θα υλοποιεί έργα που θα καλύπτουν **το σύνολο των κοινωνικών αναγκών**, συνδυάζοντας αρμονικά την κάλυψη των αναγκών για ασφαλείς και ποιοτικές υποδομές κατοικίας, εργασίας, άθλησης, διασκέδασης, μεταφοράς κ.λπ. με την προστασία της δημόσιας υγείας και ασφάλειας και του περιβάλλοντος από φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές.

Της Εύης ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ*

*Η Εύη Γεωργιάδου είναι μέλος της Ομάδας Περιβάλλοντος του Τμήματος Οικονομίας της ΚΕ του ΚΚΕ